

8. Микитенко Л. М. Загальна географія : робочий зошит учня. 6 клас / Л. М. Микитенко ; [за ред. О. Я. Скуратовича]. – К. : Просвіта, 2001. – 88 с.
9. Національна доктрина розвитку освіти (затверджено Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.
10. Пестушко В. Ю. Загальна географія : [підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закладів] / В. Ю. Пестушко, Г. Ш. Уварова. – К. : Генеза, 2006. – 240 с.
11. Пестушко В. Ю. Робочий зошит із загальної географії: 6 кл. / В. Ю. Пестушко, Г. Ш. Уварова. – К. : Генеза, 2007. – 96 с.
12. Приклад тесту, який передбачає коротку відповідь множинного вибору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/doc/files/news/51/5102/priklgeo.pdf>.
13. Скуратович О. Я. [Загальна] географія : [підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закладів] / О. Я. Скуратович, Р. Р. Коваленко, Л. І. Круглик. – К. : Пед. преса, 2006. – 256 с.
14. Топузов О. М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : [монографія] / О. М. Топузов. – К. : Фенікс, 2007. – 304 с.

This article reveals the concept of «geographical problem». Some kinds of geographical problems represented likewise described the methods of their usage as a tool for implementation monitoring of student achievements. There are examples of geographical task that may be useful on geography lesson in 6th and 7th grades. The geographic tasks contained in the textbook on geography for grades 6 and 7 have been analyzed

Keywords: *monitoring, pedagogical monitoring, monitoring of student achievements, monitoring, evaluation, form controls, tool for monitoring of student achievements, geographical problem, reproductive problem, problem task.*

УДК 378. 14: 33

Тимощук Г. В.

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті з'ясовано сутність понять «цінність», «ставлення», «ціннісне ставлення», «ціннісне ставлення до професійної діяльності», запропоновано авторське визначення ціннісного ставлення майбутніх економістів до професійної діяльності, конкретизовано його структурні компоненти, описано характерні риси.

Ключові слова: *цінність, ставлення, ціннісне ставлення, професійна діяльність, економіст, ціннісне ставлення до професійної діяльності.*

У сучасних умовах розвитку освіти як простору гуманізації особистості актуалізується проблема формування ціннісного ставлення майбутніх фахівців до професійної діяльності, що є детермінантою успішного виконання професійних завдань і обов'язків, творчої активності, самореалізації та самоактуалізації.

Особливої уваги у цьому контексті заслуговує професійна підготовка майбутніх економістів, яка в силу прагматично-раціонального характеру діяльності представників цієї виробничої сфери повинна орієнтуватись на формування професійних цінностей, що спрямовують на високу моральність у прийнятті професійних рішень, використання етичних методів конкуренції, вибір демократичної стратегії поведінки.

Видатний філософ сучасності, інтегральний теоретик Е. Ласло вважає, що одним з міфів сучасної техногенної культури, який є підґрунтям економічної діяльності та від якого суспільству слід відмовитись, є принцип «чим більше споживаєш, тим краще живеш» [14, с. 24]. У той час як вектором розвитку має бути «об'єктивізація процесу цілепокладання, включаючи підкорення економічної політики завданням виходу на об'єктивно задану траєкторію економічного зростання» [2, с. 14]. Саме тому у підростаючого покоління необхідно формувати нову систему цінностей, яка є каталізатором вироблення оптимальних стратегій діяльності, кращого розуміння природи, соціальної та когнітивної відповідальності.

Реалізація окресленого завдання суттєво підвищить рівень конкурентоспроможності майбутніх спеціалістів на ринку праці, створить передумови для результативного функціонування у професійних об'єднаннях, а загалом сприятиме переходу до нового етапу соціально-економічного та культурного розвитку України. Таким чином, дослідження ціннісного ставлення майбутніх фахівців до професійної діяльності, усвідомлення теоретичних засад даного поняття та внесення змін практичного характеру в організацію діяльності вищих навчальних закладів є необхідною умовою вирішення існуючих проблем у суспільстві та ефективного функціонування системи економічної освіти.

Узагальнюючи існуючі в сучасній науці положення, які складають джерельну базу нашого дослідження, виділяємо наступні напрями проведених пошуків:

- філософсько-соціологічне обґрунтування сутності категорій «цінність», «ціннісне ставлення» (Т. Андреева, С. Анісімов, О. Богомоллов, М. Вебер, Г. Гребеньков, П. Гуревич, Дж. Дьюї, Е. Дюркгейм, Ф. Знанецький, Л. Іванько, Р. Інглехарт, К. Клакхон, У. Колб, С. Кримський, В. Малахов, В. Мілановський, Т. Парсонс, Р. Перрі, І. Попова, В. Стасевич, В. Табачковський, У. Томас та інші);
- розкриття психолого-педагогічних основ аксіологічної спрямованості навчально-виховного процесу (І. Бех, О. Бондаревська, В. Василенко, Г. Васянович, О. Вишневський, Б. Додонов, О. Дробницький, О. Здравомислов, В. Ігнатова, І. Ісаєв, О. Леонов, Т. Мальковська, Н. Марковська, В. Момов, В. Ольшанський, В. Семиченко, В. Сластьонін, О. Сухомлинська та інші);
- з'ясування концептуальних засад становлення, функціонування, розвитку економічної освіти та шляхів її вдосконалення у контексті виховання молоді (А. Абрамова, Н. Бескова, Ю. Васильєв, О. Камишанченко, Г. Ковальчук, Л. Кураков, Л. Мельникова, І. Новікова, В. Петрук, І. Прокопенко, Н. Рябініна, В. Терес, Д. Тхоржевський, О. Шпак та інші);
- висвітлення ціннісних пріоритетів професійної підготовки фахівців: питань ціннісно-сміслового ставлення до освіти та професійної діяльності (О. Акіньшина, Е. Арішина, К. Бородіна, Д. Завалишина, Л. Мокроусова та інші), формування ціннісної сфери особистості професіонала (Б. Братусь, Т. Вілюжаніна, В. Вілюнас, М. Кальвіньо, О. Тур'ян та інші) та зокрема особливостей, тенденцій та принципів розвитку системи ціннісних орієнтацій професійної підготовки економістів (В. Білогур, І. Машкова, Н. Яремчук та інші), визначення сутності, структури, змісту та ключових характеристик цінностей підприємництва (І. Арєф'єв, Ю. Безпалова, М. Манова та інші).

Розробка існуючих досліджень базується на положеннях класичної школи економічної теорії (А. Сміт, Д. Рікардо та інші) та ідеях економічного виховання, що містяться у працях таких видатних педагогів: П. Блонського, Я. Коменського, А. Макаренка, В. Сухомлинського, К. Ушинського, С. Шацького та інших.

Незважаючи на вагомий внесок учених у вивчення різних аспектів професійної підготовки майбутніх економістів і широке розкриття проблеми цінностей у сучасній вітчизняній та зарубіжній науках, питання щодо ціннісного ставлення майбутніх економістів до професійної діяльності залишається не вирішеним. Тому метою статті є обґрунтування сутності ціннісного ставлення майбутніх економістів до професійної діяльності та уточнення його структури.

Розглядаючи феномен ціннісного ставлення як предмет психолого-педагогічних досліджень, проведемо спочатку аналіз на теоретичному рівні його складових – понять «цінність» і «ставлення».

Так, у сучасних словниках із різних галузей науки цінність характеризується як:

- термін, що означає належне та бажане, на відміну від реального, дійсного [16, с. 707];
- особливе суспільне ставлення, завдяки якому потреби та інтереси індивіда або соціальної групи переносяться на світ речей, предметів, духовних явищ, надаючи їм певних соціальних властивостей, прямо не пов'язаних із утилітарним призначенням цих речей, предметів і духовних явищ [13, с. 403];
- будь-який предмет, у тому числі й ідеальний, що має життєво важливе значення для суб'єкта (індивіда, групи, верстви населення, людства), причому в широкому розумінні цінністю можуть виступати абстрактно привабливі смисли або ситуативні цінності, стабільно важливі для індивіда конкретні матеріальні блага, а у вузькому – ототожнюються з духовними ідеями, які виражаються поняттями високого ступеня узагальнення [5, с. 436];
- властивість того чи іншого суспільного предмета задовольняти потребу, бажання, інтереси соціального суб'єкта; характеризує його особистісний смисл для окремої людини та соціально-історичне значення для суспільства [7, с. 380].

Окремо слід виділити праці Н. Ткачової, в яких висвітлюються теоретичні засади навчання та виховання, розкриваються аксіологічні аспекти організації педагогічного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі. Дослідниця, зокрема, аналізуючи поняття «цінність», узагальнила існуючі доробки представників різних наук і виділила десять основних підходів до його визначення та розуміння: семіотико-етимологічний, логіко-історичний, структурно-системний, культурно-інтервальний, науково-гносеологічний, теолого-трансцендентальний, ірраціонально-міфічний, суб'єктно-індивідуалістичний, етико-біологічний та особистісно-діяльнісний [15, с. 14-15].

Аналіз основних концепцій визначення цінностей дозволяє стверджувати, що даний феномен є багатоаспектним, бо чим об'ємнішим і актуальнішим він є, тим ширшим є діапазон його дефініцій. Термін характеризується різними формами існування та найчастіше розкривається через відображення у соціальній реальності сфери належного, значущого, необхідного та корисного. Вчені пов'язують його з мотиваційно-потребнісною сферою особистості та підкреслюють необхідність зваженого ставлення до нього.

Узагальнюючи різні авторські позиції щодо розуміння цінностей, виділяємо такі основні положення:

- провідна особливість цінностей – спрямованість на людину, на все те, що їй властиве та відрізняє від тварини, вони є основою свідомості та поведінки;
- цінності є показником рівня культури людства як духовної, так і матеріальної, продуктом суспільної свідомості;
- цінності тісно пов'язані з людською діяльністю та соціальним буттям; вони є орієнтирами в соціокультурних, економічних умовах, що постійно змінюються;
- за допомогою цінностей особистість визначає суб'єктивне ставлення до навколишнього простору своєї життєдіяльності.

У контексті розгляду проблеми ставлення особистості особливу увагу привертає концепція В. М'ясищева та його наукової школи. Розглядаючи зазначене поняття як латентний стан, який визначає свідомий, вибірковий, пов'язаний з досвідом психологічний зв'язок людини з різними сторонами об'єктивної дійсності, що виражається у її діях, реакціях і переживаннях [6, с. 48], учений зазначає, що воно реалізується у зовнішньому факторі та разом з тим виражає внутрішній «суб'єктивний» світ індивіда [6, с. 347].

Науковець також обґрунтовує взаємозв'язок між рівнем ставлення, активністю психічних процесів особистості та значущістю для неї даного об'єкта. Тобто, якщо ставлення є позитивним, то взаємодія особистості та об'єкта розвивається, підвищується ефектив-

ність діяльності; якщо ж ставлення негативне, то відбувається зворотній ефект: зв'язок між особистістю та певним об'єктом оточення обривається, діяльність і накопичення досвіду призупиняються, знижується потенціал «вибіркової активності».

У структурі ставлення В. М'ясищев виділяє три компоненти: емоційний – сприяє формуванню емоційного ставлення особистості до об'єктів середовища, людей та самої себе, оціночний (когнітивний, пізнавальний) – сприяє сприйняттю й оцінці (усвідомленню, розумінню, поясненню) об'єктів середовища, людей та самої себе та конативний (поведінковий) – сприяє здійсненню вибору стратегій і тактик поведінки особистості стосовно значущих для неї об'єктів середовища, людей і самої себе [1, с. 9].

У логічному поєднанні зазначені вище поняття утворюють новий смисловий конструкт, а саме – «ціннісне ставлення». Як слушно зауважують М. Каган і М. Гайдергер, для функціонування ставлення як ціннісного («полюсами» якого є цінність і оцінка) необхідно, щоб об'єкт, на який спрямоване ставлення, володів об'єктивно суспільною цінністю та суб'єктивною значущістю для особистості. Його ж формування відбувається завдяки особливому зв'язку об'єкта та суб'єкта, в якому цінність виступає першою категорією, а особистість, що оцінює її, – другою [17]. Тобто наявність суб'єкт-об'єктних відносин є провідним принципом існування даної категорії.

Вважаємо, що ціннісне ставлення є пов'язаним з емоційно-вольовою сферою стійким усвідомленим переконанням суб'єкта у вибірковості власної поведінки та діяльності серед природних і соціальних об'єктів, яке визначається особистісно значущими цінностями.

Основними елементами даної категорії є:

- 1) первинний шар бажань, очікувань і переваг, що утворюються на ранній стадії онтогенезу особистості та створюють вихідний рівень масової свідомості;
- 2) життєвий вибір індивіда між орієнтаціями на найближчу мету з їхньою безпосередньою користю та орієнтацією на віддалену життєву перспективу з її психологічно притягуючою цінністю;
- 3) усвідомлення індивідом того факту, що життєвий вибір взагалі та особливо орієнтація на цінність – це не одномоментний акт, а достатньо довгостроковий життєвий стан, який включає в себе спроби та помилки, часткові рішення та вчинки;
- 4) перетворення ціннісного вибору в основу для оцінки всього «іншого», тобто інших орієнтацій, обраних іншими людьми цінностей, способів їхньої реалізації та загальнозначущості [12, с. 789-790].

Через те, що ціннісне ставлення особистості постає в якості її орієнтиру у всіх сферах діяльності, а професійна діяльність є особливою формою активності, в якій вона реалізовує свій творчий потенціал і проявляє активність, то і ціннісне ставлення до професійної діяльності є значущим компонентом індивідуальної системи ціннісних орієнтацій.

Ціннісне ставлення характеризується вченими як:

- психічне утворення, що формується у процесі навчально-пізнавальної, практико-орієнтованої діяльності та інтегрує в собі результати пізнання, прийняття людиною специфіки обраної професійної діяльності як засобу самоактуалізації та саморозвитку, емоційно-особистісну оцінку її соціальної значущості, а також форми поведінкових реакцій в ситуації вирішення професійно-значущих завдань [11];
- стійке переконання особистості в соціокультурній значущості професії, що ініціює професійну ідентифікацію, творчу активність і визначає пріоритет гуманістичних цінностей у відношенні до соціуму [4];
- стійке внутрішнє переконання особистості, що ґрунтується на професійній та моральній самосвідомості, значущість якої спонукає проявляти активність щодо оволодіння професійними знаннями, вміннями та навичками [3].

Узагальнюючи представлені підходи, робимо висновок про те, що ціннісне ставлення до професійної діяльності є важливим елементом внутрішньої структури особистості фахівця, який завдяки рефлексії переходить в актуальний стан відтворення набутих знань, умінь і навичок у професійній діяльності.

Стосовно діяльності економіста, яка сьогодні відбувається в ринкових умовах господарювання, де кінцевою метою без урахування інтересів, позицій інших людей та суспільства в цілому є накопичення матеріальних благ і (або) отримання прибутку, розуміння професійної діяльності як цінності, є особливо необхідним у контексті збереження гармонії між індивідуальним, професійним і соціальним «Я», досягнення максимально ефективних результатів праці та поліпшення соціально-економічної ситуації в країні.

Враховуючи результати проведеного аналізу наукової літератури, вважаємо, що ціннісне ставлення майбутнього економіста до професійної діяльності – пов'язане з емоційно-вольовою сферою, стійке усвідомлене переконання особистості у вибірковості власної поведінки та діяльності у соціальному та професійному середовищі, що визначається інтегрованими знаннями про професійні цінності та морально-етичні норми, високою мотивацією до освоєння обраної професії, усвідомленням її суб'єктивної та об'єктивної значущості.

Його основними рисами є:

- існування як єдності об'єктивно значущих цінностей економічної професії та суб'єктивних результатів їхнього засвоєння;
- цілісність і багатокомпонентність, діяльнісний характер;
- спрямованість на процес професійної соціалізації;
- детермінація рівня професіоналізму та духовності особистості;
- опосередкованість спеціально організованим педагогічним процесом із урахуванням аксіологічного, особистісно-орієнтованого, компетентнісного, діяльнісного підходів та теорії ставлення.

Щодо структури ціннісного ставлення до професійної діяльності, то, враховуючи досвід вітчизняних і зарубіжних учених, які розглядали вказаний феномен, зазначаємо, що більшість з них підкреслює її складність та при цьому по-різному визначає підходи до окресленої проблеми.

Існуючі розбіжності, на нашу думку, можна пояснити різним теоретичним трактуванням самого поняття, що є причиною формулювання теоретичних позицій, які обмежуються тематикою певних авторських досліджень.

Узагальнені матеріали щодо розгляду структурного складу ціннісного ставлення до професійної діяльності містяться у таблиці 1.

Таблиця 1

Структурний склад ціннісного ставлення до професійної діяльності за різними джерелами

Автор	Структурні компоненти ціннісного ставлення до професійної діяльності
Т. Пилипишко	<ul style="list-style-type: none"> • інформаційно-ціннісний; • перцептивно-афективний; • особистісно-діяльнісний [8]
С. Рабазанов	<ul style="list-style-type: none"> • соціально-особистісний; • ціннісно-світоглядний; • морально-етичний; • мотиваційно-психологічний; • індивідуально-антропологічний; • когнітивно-креативний; • комунікативно-діяльнісний [11]

А. Позднякова	<ul style="list-style-type: none"> • мотиваційний; • когнітивний; • комунікативний; • технологічний; • рефлексивний [10]
С. Рабазанов	<ul style="list-style-type: none"> • соціально-особистісний; • ціннісно-світоглядний; • морально-етичний; • мотиваційно-психологічний; • індивідуально-антропологічний; • когнітивно-креативний; • комунікативно-діяльнісний [11]

Спираючись на положення наукової школи В. М'ясищева [6], зокрема виділені сторони ставлення, доробки учених, які займалися дослідженням проблеми ціннісного ставлення до професійної діяльності (Е. Арішина [3], Т. Пилипишко [8], А. Позднякова [10], С. Рабазанов [11] та інші), та враховуючи виявлені особливості даного поняття, вважаємо, що ціннісному ставленню майбутнього економіста до професійної діяльності властиві наступні структурні компоненти:

- 1) емоційний як усвідомлення на емоційному рівні значущості професійної діяльності, прояв фундаментальних емоцій (інтересу, радості, подиву, страху, сорому, гніву) стосовно її результатів, способів і методів оволодіння, перевага у всьому комплексі виявлених емоцій позитивних (інтерес, радість), забезпечення емоційної домінанти особистісного розвитку у професійній діяльності та фаховій підготовці; вияв професійної та морально-духовної саморегуляції;
- 2) когнітивний (оціночний) як сукупність знань та уявлень про цінності професійної діяльності, морально-етичні норми, усвідомлення їхньої значущості у процесі виконання професійних завдань. До його складу входять також судження оцінюючого характеру, на основі яких формуються уявлення про зміст економічної поведінки;
- 3) конативний (діяльнісний) як комплекс гностичних, комунікативних, конструктивних, рефлексивних умінь, що дозволяють оцінити, обрати, перетворити професійні цінності в особистісно значущі та засвоїти їх, продукувати на основі існуючих уявлень про процес професійного функціонування ціннісне ставлення до майбутньої професійної діяльності.

Емоційний компонент пов'язаний з емоційним переживанням образу майбутньої професійної діяльності, внаслідок чого виникають відповідні внутрішні вимоги до себе; забезпечує самоконтроль, самокорекцію відповідно до загальноприйнятих морально-етичних норм, професійної етики, ідеалів професійної діяльності, тобто реалізовує активізуючу, виховну та регулювальну функції.

Слушною є думка А. Платонової, що «природа ціннісного ставлення є емоційною, так як поняття відображає суб'єктивний та особистісно-пережитий зв'язок людини з навколишніми предметами, явищами, людьми» [9]. Саме емоції стимулюють студентів до пізнання оточуючого середовища, зокрема і майбутньої професійної діяльності. При цьому вони утворюють діалектичну єдність інтелектуального, афективного, пізнавального та вольового, спрямовують діяльність на певний об'єкт, вказуючи на його значущість і модальність.

Даний компонент визначає динамічність ціннісного ставлення майбутніх економістів до професійної діяльності крізь призму задоволення – незадоволення, напруга – розслаблення, значущість – несуттєвість підтримує установку на його певний рівень.

Несприятливі емоційні стани у контексті формування ціннісного ставлення майбутніх економістів до професійної діяльності є відправним пунктом для розвитку формалізму, утилі-

тарності, консерватизму, конфліктності, що є вкрай негативними для професійно-економічної діяльності.

Характеризується спрямованістю на засвоєння цінностей професійної діяльності, усвідомленням соціальної значущості обраної професії та відповідальності за результати професійної діяльності, прагненням до професійного самовдосконалення. Серед факторів, що впливають на даний компонент, слід виділити не лише характер і темперамент особистості, а й оволодіння прийомами та методами саморегуляції емоційного стану.

Когнітивний компонент є наслідком пізнавальної активності майбутнього фахівця у вигляді знанневих форм щодо цінностей професійної діяльності; виконує інформативну та оцінювальну функції. Він втілюється у психічних процесах, які пов'язані з пізнанням («cognize» у перекладі з англійської мови – пізнавати) – особливим видом людської діяльності. Змістовні аспекти даної складової представлені положеннями, що складають аксіологічні основи економічної освіти – теорія цінностей, наукові ідеї щодо аксіологічної спрямованості навчально-виховного процесу, ціннісних пріоритетів професійної підготовки майбутніх економістів, концепції економічного мислення та поведінки. Її критеріями виступають обсяг, систематичність, дієвість ціннісно-орієнтованих економічних знань і рівень їхнього засвоєння.

Даний компонент відображає знання про:

- зміст професійно-економічної діяльності;
- основні компоненти ціннісної свідомості економіста;
- особливості професійних, моральних, духовних цінностей, етичних норм, що регулюють професійну діяльність економіста;
- ціннісні принципи організації економічних відносин;
- стратегії професійного спілкування, поведінки, діяльності ціннісно-сміслового характеру;
- характерні ознаки сучасної монетарної культури;
- способи реалізації соціальних функцій грошей в умовах поширення утилітарно-ринкових відносин.

Когнітивний компонент виконує практично-перетворювальну функцію та базується на інтеріоризаційно-екстеріоризаційних процесах у професійній підготовці майбутніх економістів і виражається в проектуванні, аналізі та корегуванні студентами власної професійної діяльності на основі ціннісного ставлення як стійкого орієнтиру їхніх вчинків і думок.

У цьому контексті неможливо не погодитися з Н. Щурковою, яка зазначає, що «ставлення формується у процесі його переживання... Формування ставлення відбувається у момент діяльнісного зв'язку з об'єктом» [18, с. 19]. При цьому, якщо враховувати слова дослідниці про те, що «працьовитість народжується у праці, любов до книги – у процесі читання, повага до людей похилого віку – в її повсякденному прояві, а любов до людей – в реальних актах турботи» [18, с. 19], то й ціннісне ставлення до професійної діяльності народжується в діяльності. Власне, дана складова є безпосереднім усвідомленим проявом ставлення. При цьому слід наголосити, що лише усвідомлена дія може «підкорити» неусвідомлену.

Ключовими вміннями, які є підґрунтям діяльності, виступають наступні:

- проектувати на основі усвідомлених, осмислених і, як наслідок, прийнятих професійних, моральних, духовних цінностей, етичних норм майбутню професійну діяльність;
- вирішувати протиріччя між особистою аксіологічною позицією та системою ціннісних норм, що є актуальною для даного суспільства;
- формувати власні тип економічного мислення та економічну поведінку, здійснювати їхній самоаналіз і самооцінку;
- керувати мотивами професійно-економічної діяльності;
- виявляти культуру управлінського спілкування;
- слухати та встановлювати партнерські відносини, безконфліктну взаємодію, що позитивно впливають на конструювання майбутньої професійної діяльності, спираючись на прийняте її ціннісне підґрунтя.

На основі вищевикладеного матеріалу можна зробити висновок про те, що ціннісне ставлення до професійної діяльності є важливим засобом особистісно-професійного розвитку та становлення майбутнього економіста, що базується на процесах інтеріоризації та екстеріоризації професійних цінностей. Наявність даної категорії у внутрішній структурі особистості фахівця впливає на результативність виконання ним професійних завдань і регулює поведінку у соціальному та професійному середовищах. Виділені компоненти ціннісного ставлення майбутнього економіста до професійної діяльності (емоційний, когнітивний та конативний) є взаємопов'язаними.

Основним джерелом ціннісного ставлення майбутнього економіста до професійної діяльності є активне включення у спеціально-організовану навчально-виховну систему вищих навчальних закладів.

Відкритою залишається проблема обґрунтування сутності та педагогічних умов формування ціннісного ставлення майбутніх економістів до професійної діяльності, що належить до подальших напрямів дослідження.

Список використаних джерел

1. Аверин В. А. Психологическая структура личности / В. А. Аверин // Психология личности : учеб. пособ. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 1999. – 89 с.
2. Ананьин О. И. Экономика : наука и/или искусство / О. И. Ананьин // Вопросы экономики. – 2007. – № 11. – С. 4-24
3. Аришина Э. С. Формирование ценностного отношения у студентов вуза к профессиональной деятельности : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Э. С. Аришина ; Магнитогорский гос. ун-т. – Магнитогорск, 2004. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-tsennostnogo-otnosheniya-u-studentov-vuza-k-professionalnoi-deyatelnosti>
4. Бойко Ж. В. Становление ценностного отношения к профессиональной деятельности студентов технического вуза через освоение культурологических знаний : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ж. В. Бойко ; Дальневосточный гос. ун-т путей сообщения. – Хабаровск, 2009. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/stanovlenie-tsennostnogo-otnosheniya-k-professionalnoi-deyatelnosti-studentov-tehnicheskogo>
5. Краткий психологический словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – 2-е изд., расш., испр. и доп. – Ростов н/Д. : Феникс, 1999. – 512 с.
6. Мясичев В. Н. Психология отношений : избранные психологические труды / В. Н. Мясичев ; под ред. А. А. Бодалева. – М. : Из-во института практической психологии ; Воронеж : Модек, 1995. – 356 с.
7. Педагогіка вищої школи : словник-довідник / упор. О. О. Фунтікова. – Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2007. – 404 с.
8. Пилипишко Т. М. Формування у майбутніх учителів технологій ціннісного ставлення до професійної діяльності : автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. М. Пилипишко ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2013. – 20 с.
9. Платонова А. А. Актуализация витagenного жизненного опыта семьи в воспитании у старшеклассников ценностного отношения к браку и семье : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / А. А. Платонова ; УГПУ. – Екатеринбург, 2005. – 227 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/aktualizatsiya-vitagenного-zhiznennogo-opyta-semi-v-vospitanii-u-starsheklassnikov-tsennostn>
10. Позднякова А. Л. Формирование ценностного отношения будущего специалиста к профессиональной деятельности (на примере подготовки экономистов) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / А. Л. Позднякова ; ГОУ ВПО «Сибирский государственный технологический университет». – Чита, 2011. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.zabspu.ru/files/1726.doc
11. Рабазанов С. И. Формирование ценностного отношения к профессиональной деятельности у студентов вузов МВД России : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / С. И. Рабазанов ;

- ФГУ «Федеральный институт развития образования». – М., 2011. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-tsennostnogo-otnosheniya-k-professionalnoi-deyatelnosti-u-studentov-vuzov-mvd-r>
12. Современный философский словарь / под ред. В. Е. Кемерова. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2004. – 864 с.
 13. Социологический энциклопедический словарь / ред. : Г. В. Осипов. – М. : ИНФРА.М – НОРМА, 1998. – 488 с.
 14. Степин В. С. Философия и эпоха цивилизационных перемен / В. С. Степин // Вопросы философии. – 2006. – № 2. – С. 19-30.
 15. Ткачова Н. О. Аксиологічний підхід до організації педагогічного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі : монографія / Н. О. Ткачова. – Луганськ : Луганський нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка ; Харків : Каравела, 2006. – 301 с.
 16. Філософський енциклопедичний словник / наук. ред. : Л. В. Озадовська, Н. П. Поліщук. – К. : Абрис, 2002. – 744 с.
 17. Ширіна О. О. Підходи до розуміння сутності поняття «ціннісне ставлення майбутніх учителів іноземної мови до полікультурної освіти» / О. О. Ширіна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць / [гол. ред. : Т. І. Сущенко]. – Запоріжжя, Класичний приватний університет, 2010. – № 10 (63). – С. 217-225. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2010_10/files/p1010_40.pdf
 18. Щуркова Н. Е. Новое воспитание / Н. Е. Щуркова. – М. : Педагогическое общество России, 2000. – 128 с.

The essence of the concepts of «value», «attitude», «value attitude», «value attitude towards professional activity» is determined in the article, the author's definition of value attitude towards professional activity among future economist is suggested, the contents of the structural components of value attitude towards professional activity among future economist is specified, the characteristics of the concept is described.

Keywords: *values, attitude, value attitude, professional activity, economist, value attitude towards professional activity.*

УДК 371. 32.91(07)

Топузова А.В.

ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА НА ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ

У статті висвітлюється значення Українського географічного товариства через призму його педагогічної діяльності. Відзначається позитивна роль товариства у розв'язанні цілої низки проблем, що постали сьогодні перед вітчизняною географічною освітою. Окреслюються напрями, де педагогічна діяльність товариства може позитивно вплинути на оптимізацію змістового наповнення географічної освіти, сприяти оновленню географічної складової державних освітніх стандартів та навчальних програм, покращити рівень методичного забезпечення педагогічних працівників.

Ключові слова: *географічна освіта, Українське географічне товариство, шкільний осередок географічного товариства*

Сучасні геополітичні зміни спонукають громадян України до розбудови держави з урахуванням подальшої її інтеграції в європейське співтовариство. Тому перед вітчизняною освітою постають нові завдання. Не виключенням у цьому плані є і загальна середня освіта, однією з